

Şaduman (Rifat Ilgaz'ın Yıldız Karayel" adlı Romanı) **Uyumlu**

Karakter Akpelit köyünde yoksul bir yaşantısı olan Şaduman Dağlı, dört dönüm tarlası ve bir çift öküzü ile ailesini geçindirmeye çalışan, iyi bir babadır. Genel olarak köylüsü tarafından saygı gören ve sevilen Şaduman, okumamış da olsa düşünen ve sorgulayan biridir. Bu nedenle de köyde olup bitenlere safça yaklaşmaz. Tedbirlerini alarak sakin bir şekilde kararlar alan baba, eğitimi diye geçinen kesime yeri geldiğinde sitemlenir. Karadeniz'de çıkan fırtınalara alışık olan Şaduman Dağlı, çıkan karayelde yol açmaya gelip çadır kuran işçilere ve mühendislere yardım eder. Kaçakçılık konusunda bildiği şeyler olmasına rağmen susmayı tercih eden Şaduman, kimsenin işine karışmak istemez, zira oğlu da zarar görsün istemez. Oğlu ile gurur duyan, yaptıklarına onay eren uyumlu bir babadır.

Aktivite Tarlasındaki işlerden kalan zamanda avcılık yapan ve eli boş dönmeyen usta avcı Şaduman Dağlı, hem eve hem de köye gelenlere edindiği avlardan ikram eder. Arada Sarı Memiş 'in kahvesine giden Şaduman, köylüsü ile iyi sohbet içindedir. Askerden evvel Hurşit'in babası Mahir Ağa için kaçakçılık yapsa da artık öyle şeylerden çekinmekte ve oğlunun da yapmasını istememektedir.

ÖRNEK ANILAR

Yardımsız Yol açmak için köye yerleşen işçilerin karınlarını doyurmak için yumurta araması telaşına kendini ortaya koyan Şaduman, adamlara yardımcı olmak ister. Her ne kadar tavukları onların düşündüğü kadar çok yumurtlamasa da yine olanı verecektir. Zira köyün pek çok tavuğu kuş hastalığından telef olduktan sonra köyde tavuk besleyen de pek az insan kalır: "Ya işte böyle!..." dedi, "Bu yüzden yumurtamız kıt, hemşerim! Ama ne de olsa konuğumuz sayılırsınız, size istediğiniz yumurtayı bulmak bizim borcumuz. Şu yolun açılması için çalışıyorsunuz."

Tedirgin Oğlu denizlerde Hurşit Ağa için çalışan Şaduman, Harun'un geleceğinden endişe duyar. Karadeniz'in havasının suyunun çilesine ek bir de insanları ile uğraş verdiğini düşünen Dağlı'nın kimi geceler gözüne uyku girmez: " Nereye gidiyorlardı, İstanbul'a mı? Bunu bilse bilse eğer içindeyse o bilirdi. O Raşit Bey dedikleri karışık adam... Oğlunun geleceği kimlerin elindeydi? İçini çekti köy içine yönelirken... Yetmiyordu, Karadeniz'in çilesi... Yetmiyordu yıldızı... Karayeli... Hele yıldız karayeli... Az geliyordu bu gencecik delikanlılara... Bir de Hurşit Ağa'lar, Raşit Bey'ler, ağa göbelleri Akif'ler, Selim'ler... Yeni ağa özentileri Çapar Yusuf'lar... En kötüsü, kötünün de kötüsü okuyup da yazmış satılık adamlar..."

İyimser Kendi tarlasından yol geçecek olmasına içerlenen Şaduman, bir emir kulu olan mühendislerle tartışmaktan, zorbalık yapmaktan ziyade iyi anlaşarak bir ihtimal durumu kurtarabileceğini düşünür: " Amma hep fakirin, fukaranın tarlasından, toprağından geçiyor" diyecek oldu. Dostluk kurar, belki yola getiririm ilerde, diye düşündü."

Kurnaz Akşam üzeri elinde tüfekte dönerken oğlu Harun'un Yediveren'de olduğunu düşündü. Ağaçların arkasından usulca onları izlerken kaçakçılık yapıp yapmadıklarını anlamak için havaya ateş etmeyi akıl eder, adamın tepkisine göre durum analizi yapar: "Raşit Bey, depoya dönmüyor, birkaç adım atıp dört yanını kolluyordu. Dolaştığı alan yüz, yüz elli adımın içindeydi Şaduman'a göre, pek aldırış etmediği anlaşılıyordu, tüfek sesine. Beğenmişti adamın soğukkanlılığını. Yapılan işin, kaçakçılıkla ilgili karmaşık bir iş olduğundan hiç kuşkusu kalmamıştı. Bu sandıklar, sabun sandığı, şeker sandığı olamazdı. Ya türlü içkiler vardı içlerinde, ya sigara, ya da tabancayla mermi..."

Sitemli Mühendislerin yol yapımı için çizdiği plana bir türlü akli ermeyen Şaduman, onların yanlışını düzeltmesini arzu ederken bir yandan da onlara köyde kimse süt vermezken süt bile göndermek ister. Onların iki dal sigara uğruna Hurşit'in tarafını tutmalarına oldukça öfkeli ve sitemlidir: " Hep bu İstanbullular okuyup adam olurlardı... Adam olmak... Adam ha! Okumak başkaydı, adam olmak gene başka... Hurşit Ağa'nın parasına puluna viskisine, sigarasına tamah ederek yolu fakir fukaranın tarlasından geçirmek adamlık mı? Hurşit Ağa'nın adamlığı... Sonra Çapar Yusuf'un adamlığı... Bütün bu adamlıkların çok eğilip bakacak açık yanları, ayıp yanları vardı..."

Sorgulayan Başta kızı olmak üzere kadınların eylemi ile önlenen yol yapım çalışmalarına daha sonra da seçimlerin mani olmasına anlam veremeyen Şaduman, her ne kadar halinden memnun olsa da yine olanı biteni sorgulamaktan kendisini alamaz: "Şaduman Dağlı, hiçbir anlam çıkaramıyordu bu konuşmalardan. Erken seçim olmasa yol olduğu gibi kalacak değil miydi? Neden önemli oluyordu bu

erken seçim. Böyle daha iyiydi işte! Toprakları ellerinde kalmıştı. Ama yağmur... Şu Deliçay'a sağlamca bir yatak kazmaktan bir barajdan, bentten neden söz etmiyordu bu Kaymakam?"

Düşünceli Oğlu Harun'un ölmekten son anda kurtulmasına sevinen ve sürekli oğlunu düşünen Şaduman, oğlu köyde kalsa bile yapacağı iş olmadığı için yine mecburen yaşayacağı kısır döngüyü düşünerek üzülür: "Şaduman Dağlı, oğlu Harun'u düşünüyordu Selamet olayından beri, hem sağlığını yeniden kazanmaya çalışıyor, hem de başı derde girmeden başarabileceği bir iş arıyordu. Artık tarla da yoktu ki, gemiciliği bırak da çalış, diyebilirdin! İster istemez gene, Hurşit Karaman'ın Akpelit 'ine, ya Yediveren 'ine girecekti, ya Hafız'ın Soylu 'suna! Ya da Kapısu, Kurucaşile kızaklarından çıkacak olan yeni Selamet'ler bekleyecekti, köyde!"